

LEVENSLEREN UIT DE SCHUILPLAATS

Inhoud

Dankwoord	9
Inleiding: De kracht van een goed verhaal	11
1. Kennismaking met tante Corrie	15
2. Corries jeugd en invloeden	43
1892-1910	
3. De Eerste Wereldoorlog	69
1912-1921	
4. De jaren tussen de wereldoorlogen	91
1921-1939	
5. ‘De diepste hel die de mens kan maken’	113
1939-1944	
6. Corrie vertelt haar levensverhaal	137
1945-1947	
7. ‘We mogen leven als Koningskinderen’	151
1947-1953	
8. In de kracht van de Heilige Geest	165
1954-1959	
9. Lessen uit Argentinië en Afrika	179
1960-1963	
10. In tijden van tegenspoed	191
1963-1968	

11. Buitengewone jaren, buitengewone resultaten	209
1968-1976	
12. Ik ben van U!	223
1976-1983	
Bijlage 1: De invloed van Isaac Da Costa	239
Bijlage 2: Over vrouwen in de woordverkondiging	243
Bijlage 3: De bronnen van de familie ten Boom en de tijd- balk van het leven van Corrie ten Boom	246
Noten	271
Index	273
Over de auteur	279

Inleiding

De kracht van een goed verhaal

Een groepje leerlingen van een christelijke school in Stalybridge, een stadje in het noorden van Engeland, voerde op een avond in 2001 een kort toneelstuk op, gebaseerd op het leven van Corrie ten Boom. De uitvoering vond plaats in de eenvoudige aula van de school. Het publiek, dat voornamelijk uit ouders en vrienden bestond, keek muissstil toe. Ze waren zeer geboeid door wat ze zagen, veel meer dan je normaal gesproken zou verwachten van trotse ouders die naar hun kinderen zitten te kijken. Toen het toneelstuk was afgelopen, vertelden verscheidene ouders wat ze van het verhaal vonden.

Een moeder riep uit: 'Wat een geweldig verhaal! Het heeft me echt geraakt.'

Een vader zei: 'Ik zou het nog wel een keer willen zien. Het was zó goed.'

Wat maakt dit verhaal zo sterk?

Op een dag kwam Robert Pickle bij mij op bezoek vanuit het oosten van Texas. Hij was één van de grootste mannen die ik ooit heb gezien. Ik ben zelf tamelijk lang, maar deze brede motorrijder stak met kop en schouders boven mij uit.

Hij was van middelbare leeftijd, had een paardenstaart en droeg een dik, zwart motorjack, versierd met zilverkleurige knopjes. Robert wilde me vertellen hoe het verhaal van Corrie ten Boom zijn leven radicaal had veranderd. Toen hij in de gevangenis zat, had iemand hem een exemplaar van *De Schuilplaats* gegeven. Al hield hij eigenlijk niet van lezen, toch was hij aan het boek begonnen en gaandeweg volkomen in de ban geraakt van het verhaal. Hoewel hij aanvankelijk nog wat sceptisch was, las hij vervolgens ook *Zwerfster voor God*.

‘Je kunt het zo gek niet bedenken of ik heb het uitgevreten,’ vertelde Robert mij, ‘maar nadat ik die boeken had gelezen, vroeg ik de Heer Jezus Christus om mijn Redder te zijn. Ik gaf Hem mijn hele leven. Hij heeft me veranderd en nu mag ik voor God onder de gevangenen werken.’ Robert Pickle vertelde zijn verhaal met passie en blijdschap, een uiting van zijn dankbaarheid aan Corrie ten Boom en zijn liefde voor haar.

Hoe kon een vrouw die hij nooit had ontmoet, zo’n enorme invloed hebben op het verharde hart van Robert Pickle?

Cindy, een vrouw die leed aan een bipolaire stoornis en depressiviteit, ging tientallen jaren gebukt onder zwaar psychisch leed. Ze las *De Schuilplaats* en zei: ‘God heeft me een tweede kans gegeven. Hij bewaart onze tranen. Als iemand verdriet heeft, huilt zijn hart altijd mee. Onze grote God is dieper dan de diepste put in deze gevallen wereld. Hij is mijn Schuilplaats.’

Mindy vertelde me dat één verhaal uit Corries leven haar weer vrede heeft gegeven. Het gaat om het verhaal over de ontmoeting tussen Corrie en één van haar vroegere beulen, een ontmoeting die plaatsvond na afloop van een spreekbeurt in Duitsland, kort na de Tweede Wereldoorlog. De vroegere bewaker van concentratiekamp Ravensbrück vroeg Corrie om vergeving voor de wijze waarop hij haar en haar stervende zuster Betsie, had behandeld.

‘Ze heeft het hem vergeven,’ zei Mindy. ‘Dat heeft me heel diep geraakt. Op het moment dat ik *De Schuilplaats* las, had ik er zelf enorme moeite mee om te vergeven. Corrie heeft me geleerd om te vergeven, en dat heb ik gedaan.’

Toen Gail tante Corries verhaal voor het eerst hoorde, was ze een jonge moeder met drie peuters. Haar man was een enorme steun voor haar en hielp haar zo ver zijn baan dat toeliet, maar toch had Gail het gevoel dat haar leven uit niets anders bestond dan luiers, flesvoedingen, schoonmaken en een chronisch gebrek aan nachtrust. ‘Ik had mijn leven aan God gegeven,’ vertelde ze, ‘maar diep van binnen smachtte ik naar een nieuwe impuls in mijn wandel met Christus. In *De Schuilplaats* vond ik het voorbeeld dat ik zocht. Vreemd genoeg was het verhaal van deze veel oudere, ongehuwde dame in staat om mij, een vrouw van in de twintig, op te beuren en mijn gewone dagelijkse leven te verrijken en zin te geven. Ze heeft me een volkomen nieuwe kijk op het leven gegeven.’

Melody vertelde me: ‘Als alleenstaande vrouw heeft het me altijd geboeid dat Corrie ten Boom zo toegewijd voor de Heer leefde en niet wegzakte in verbittering, uitzichtloosheid of zelfmedelijden. Nu ik wat ouder word, kijk ik vaak naar de mensen die mij zijn voorgegaan. Door hun leven heen zegt God tegen mij: “Blijf wandelen in geloof, blijf hopen. Ik ben trouw. Op Mij kun je bouwen.”’

Zo zijn er nog talloze anderen, ieder met een eigen verhaal. De meesten van hen hebben Corrie ten Boom nooit ontmoet, laat staan dat ze inzicht hebben in haar leven en sterven. Als haar metgezel tijdens de laatste zeven jaar van haar leven heb ik dat voorrecht wel gehad.

Veel overlevenden van concentratiekampen hebben een autobiografie geschreven. Wat geeft het verhaal van *De Schuilplaats* zoveel kracht? Waarom heeft het leven van tante Corrie zo’n uitzonderlijke en blijvende invloed? Die vraag intrigeert mij vandaag de dag nog net zo als op die avond in Oost-Afrika, halverwege de jaren zestig, toen ik zonder het te weten op het punt stond haar levensverhaal binnen te stappen.

Een

Kennismaking met tante Corrie

Ik hoorde haar naam voor het eerst tijdens een avonddienst in het tropische Oost-Afrika. Het was 1966. Ik was begin twintig en werkte als vrijwilliger voor de Anglicaanse Kerk van het gewest Oost-Afrika. Ik was uitgenodigd voor een interkerkelijke gebedsbijeenkomst in een buitenwijk van Nairobi, de hoofdstad van Kenia. Buiten klonk het luide gesjirp van de krekels. Dat geluid was nog nieuw voor mij. In Engeland, waar ik vandaan kom, had ik het nog nooit gehoord. Het was ook voor het eerst dat ik de zoete, doordringende geur van de witte en wasbleke frangipanebloemen rook, die langs de spijlen van het wijd openstaande raam binnendrong in het huis waar de gebedsbijeenkomst werd gehouden.

In de warme woonkamer zaten tientallen zendelingen, mannen en vrouwen. Ze vertelden over hun werk en vroegen om gebed. Ik zat zwijgend in een hoekje van de kamer. Ik sprak niet graag in het openbaar, maar diep van binnen nam ik deel aan het enthousiasme en de gebeden van de groep.

Bijna vooraan zat een dame van middelbare leeftijd, gekleed in een bloemetjesjurk. Ze stak haar hand op en ging staan. 'Ik wil gebed vragen voor Corrie ten Boom,' zei ze. 'Ze is nu een eind in de zeventig en is net maandenlang in

Oeganda geweest. Haar arts had haar sabbatsverlof voorgeschreven, maar ze reist alweer over de wereld.'

Ik had nog nooit van Corrie ten Boom gehoord, maar ik kreeg de indruk dat er met ontzag naar de woorden van de vrouw in de bloemetjesjurk werd geluisterd, alsof deze oudere Corrie ten Boom een levende legende was. Mijn belangstelling was gewekt. Ik wilde niet vragen wie ze was, maar ik luisterde aandachtig, terwijl verschillende zendingen ons vertelden wat ze met haar hadden meegemaakt. Hun verhalen gaven mij een eerste indruk over het leven en het werk van deze Nederlandse zendinge-evangeliste, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in haar huis in Nederland Joden verborgen had gehouden en om die reden door de nazi's was opgepakt en gevangengezet. Ook kwam ik erachter dat zij, na haar vrijlating, twintig jaar lang de wereld had rondgereisd om te vertellen hoe zij had vastgesteld dat Gods liefde sterker is dan de diepste duisternis van het concentratiekamp Ravensbrück, en dat zij had geleerd om vergeving te schenken aan hen die verantwoordelijk waren voor de dood van haar vader, zus, broer en neef. Om onverklaarbare redenen werd ik tot deze oude dame en haar verhaal agetrokken. Terwijl de groep voor haar bad, was ik dankbaar dat ik voor deze bijeenkomst was uitgenodigd.

Toen ik na afloop naar buiten liep, werd ik door het kerkkoor begroet. *Ik zou wel meer over Corrie ten Boom willen weten*, zei ik tegen mezelf. *Zou ze ook boeken hebben geschreven over haar werk?*

Eerste indruk van tante Corrie

Toen ik na mijn korte verblijf in Afrika was teruggekeerd naar Engeland, nodigde een vriendin me uit om in augustus

1968 samen met haar naar een zendingsconferentie te gaan, waaraan Nederlandse en Engelse jonge mensen deelnamen. De conferentie werd gehouden in Matlock, Derbyshire, een schitterend heuvelachtig gebied in Midden-Engeland.

‘Corrie ten Boom is één van de Nederlandse sprekers,’ vertelde mijn vriendin. Die naam kwam me bekend voor. Opeens hoorde ik in gedachten weer het krekelkoor, zoals een paar jaar eerder in die buitenwijk van Nairobi, en ik herinnerde me de oudere dame die tijdens de Tweede Wereldoorlog Joodse levens had gered. Mijn belangstelling was opnieuw gewekt en omdat ik graag meer wilde weten over deze vrouw, reisde ik samen met mijn vriendin naar Matlock en nam ik deel aan de bijzonderste conferentie die ik ooit had bijgewoond.

Om maar iets te noemen: ik kreeg de indruk dat zich onder de vijftig Engelse en vijftig Nederlandse jonge mensen geen halfslachtige christenen bevonden. Bovendien waren deze Nederlanders heel anders dan de Engelse jongeren met wie ik was opgegroeid. Ze zagen er anders uit. Velen van hen waren langer dan de gemiddelde Engelsman en ze hadden over het algemeen blond haar en lange armen en benen. Ze gedroegen zich ook anders – ze spraken luider dan ik altijd had geleerd. En ze lachten veel en hartelijk. Ik vond deze tegenstelling met de terughoudende en voorzichtige benadering van de Britten een beetje intimiderend.

Op een ochtend tijdens de vijfdaagse conferentie, bijvoorbeeld, werd duidelijk dat ongeveer de helft van de deelnemers de dag daarvoor voedselvergiftiging had opgelopen. Ik was die dans gelukkig ontsprongen, maar werd wel geconfronteerd met de vrijpostige vragen van een jonge Nederlander, toen ik met hem en een stel anderen aan de halflege ontbijttafel zat.